

K PROBLEMATICE BAREVNOSTI VÝŠIVKY U TYPOLOGICKY NEJSTARŠÍCH ÚVODNIC Z VALAŠSKA

LENKA DRÁPALOVÁ

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

ABSTRACT: The oldest type of churching cloth embroidered with silk yarn is an important evidence of traditional clothing of Walachian women. Its decoration with complicated embroidery of the central band has always attracted the attention of period researchers, ethnographic enthusiasts and modern scientists. Their interest resulted in works describing the occasion of their use, the form and composition of the embroidered motives; however, they have omitted the question of colours of the embroidery on the central band of the churching cloths. Besides items decorated mainly with silk embroidery in natural golden colour, sporadic written and material resources give evidence of the existence of blue embroidered Walachian churching cloths. Based on the study of these resources the need has appeared of dealing with questions of blue silk embroidery on churching cloths and of complementing the current knowledge of the given topic. Combining knowledge and methods of several scientific disciplines it became possible to summarize all known information sources, to deepen the knowledge of the given topic and to explain the use of blue coloured silk yarn on Walachian churching cloths.

KEY WORDS: Walachia – traditional clothing – churching cloth – embroidery colour

Úvodnice¹ představuje starobyloou součást tradičního ženského oděvu, nošenou vdanými ženami při vybraných obřadních příležitostech. Svými majitelkami bývaly natolik ceněné, že je mnohdy halily i na jejich poslední cestě. Umně zhotovená výšivka středového pásu úvodnic nejednou přitahovala pozornost a vyvolávala obdiv, což zejména na přelomu 19. a 20. století vedlo k jejich sekundárnímu využití jako interiérového textilu převážně v měšťanských domácnostech.

Ačkoli úvodnice byly výbavou každé nevěsty, v písemných a obrazových pramenech se o nich dochoval pouze omezený počet zpráv z doby jejich spontánního oblékání. Snad právě pro jejich méně časté užívání při výjimečných okamžicích v životě ženy unikaly buď zcela pozornosti anebo jsou soudobými autory připomínány jen velmi stručně či torzovitě.

I tato nepočtená pramenná základna včetně dokladů hmotných skýtá badateli pro studium podoby typologicky nejstarších úvodnic z Valašska (DRÁPALOVÁ 2009, 100) několik tematických okruhů. Na rozdíl od již dříve zpracovávaného kontextu užívání, typologie či skladby motivů výšivky bylo dosud opomíjeno řešení problematiky barevnosti vyšívání středového pásu valašských úvodnic. Na základě jejich popisů publikovaných v odborné literatuře se vžil názor o výšivce z hedvábí přírodní barvy označované za odstín zlatavý, žlutý, béžový, smetanový či okrový. Autoři těchto charakteristik sice zmiňují i možnost modrého zbarvení hedvábí, ale zjištění ve svých pracích podrobněji nerozvádějí,² pouze někteří z nich na základě možností dobového poznání spekulují o příčinách změny barevnosti.³